

EVANGELIKUS ÓRÁLLÓ

EGYHÁZI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

Megjelenik hetenkint egy iven.
Kéziratokat, előfizetési díjakat, hirdetések szövegét és díját az Ev. Órálló szerkesztőségére címeire Rákoskeresztur Pestmegye, kell küldeni. — A bel- és külmisszióra vonatkozó közlemények Scholtz Ödön lelkész, rovatvezető címeire Ágfalvára (Sopronmegye) küldendőek. ☒ ☒ ☒ ☒

FELELŐS SZERKESZTŐ:
NOSZKÓ ISTVÁN
rákoskereszturi lelkész.

☒ Főmunkatárs: ☒
SCHOLTZ ÖDÖN ágfalvi lelkész.

A lap ára: Egész évre 12 K
Félévre 6 K
Negyedévre 3 K
Egyes szám ára 40 fillér.
☒ Hirdetés ára oldalanként 40 korona. ☒

TARTALOMJEGYZÉK: VEZÉRCIKK: Nesze semmi, fogd meg jól. Lombos Alfréd. — CIKKEK: Jogi vélemény a konfirmációi oktatás kötelező voltáról. Lándori dr. Kéler Zoltán. Törvényjavaslat. Lándori dr. Kéler Zoltán. — A tálygai kézirat. Czékus László. — Belélet. — Pályázatok és hirdetések.

Nesze semmi — fogd meg jól!

— A kormány fizetésrendezési tervezete. —

A dunántúli ref. egyházkerületnek Léván megtartott tavaszi közgyűlésén Tisza István gróf a lelkészi fizetésrendezésre vonatkozólag figyelemre méltó kijelentést tett. Megtudjuk tőle, hogy a kormány a lelkészi kar korpótlék kérdését a folyó évi január 1-től visszaható erővel fogja rendezni s hogy a kormánynak törvényjavaslata a lelkészi fizetések fixumával nem foglalkozik. Ez utóbbi negativumot illetőleg pedig Tisza István ezt mondja: „én abban a hitben vagyok, hogy ez nagyon helyes a lelkészi kar jól felfogott érdekében is. Talán felesleges erről sokat beszélni, de kétségtelen, hogy a kongrua-megállapítás a legolcsóbb terményárak mellett történt, igen messzemenő jóakarattal. Ennél fogva az akkori olcsó terményárak a lelkészi kar javára a legmesszebbmenőleg érvényesültek. Miután a kormány már az előző kormány idejében kifejezte azt az óhaját, hogy ezt a kérdést a mai magasabb terményárak mellett nem szerefné bolygatni, fogadjuk, nyugtázzuk ezt köszönettel és koncentráljuk törekvésünket arra, hogy a korpótlék kérdése oldassék meg teljesen kielégítően, amire nézve ismétlem azt a reményt, hogy befejezett ügygyel, megnyert ügygyel állunk szemben.“

Nos, hát a Tisza István által elrult kormánytervezet egyáltalában nem alkalmas arra, hogy megnyugtassa a lelkészi testületet s hogy a fizetésrendezési ügyet befejezze. A jelzett módon való fizetésrendezés ellenkezik a hivatalos egyházak azon követelésével, mely a lelkészek minimális fizetését a korpótlékon kívül 2400 K-ban kívánja megállapítani, ellenkezik a lelké-

szek követelésével, kik igényeiket kifejezésre juttatták, ellenkezik a mai kor követelményeivel, ellenkezik a méltányossággal, de ellenkezik a kormány ígéréttel is, mely éppen a hivatalos egyházak, a lelkészek, a kor és a méltányosság követeléseinek elismerésével helyezte kilátásba, hogy a fizetéseket megfelelőképp rendezzi.

Morzsákkal a megindult mozgalmat beállítani, az elégtelenséget csillapítani nem lehet.

Mert mit jelent pusztán a korpótléknak behozása? Azt, hogy pár 100 K quinqueniummal valamennyi lelkészt részesítvén, a fizetésrendezési mozgalmat vélik elfojtani. Nem hiszem, hogy azok a lelkésztestvérek, kiket a 2400 K alapfizetés nem érint, kielégítettvén, félreállításukkal gyengítenék a mozgalmat, mert nem lehet rájuk nézve közömbös, hogy kongruas testvérek a fixum elejtésével évi 800 K-t nélkülözzenek.

Mert nem fogadhatjuk el Tisza Istvánnak a terményeket jóakarattal számba vevő kongrua-megállapításról mondott érveit, mivel — csak az evang. lelkészeket véve figyelembe — a lelkészek 14%-a nem is kap terménybeli fizetést, tehát e révén előnyt nem élvez; 20%-a 500 K-an aluli értékben kap terménybeli fizetést, tehát előnye nem lehet vajmi nagy, de semmi esetre sem ér fel a 800 K kongrua-különbözettel. S ha tekintetbe vesszük, hogy több lelkészt nem is érint az alapfizetés emelése, a termények révén lehetséges előny legjobb esetben a lelkészeknek csak 50%-át éri, amely számból azonban bizvást felét le lehet ütni, mert ez a „jó akarat“ nem nyilvánult meg mindenütt, sőt oly állások légióját is felsorolhatnám, hol a fizetés nem üti meg az 1600 K minimumot, már pedig esetleges 25% lelkésznek kérdéses előnye leg-

kevésbé sem bizonyít Tisza István érveinek helyessége mellett.

Azonban feltéve, de meg nem engedve, hogy volna valamelyes előny a termények olcsóbb felbecslése révén, ezek a rejtett előnyök nem érnek fel azzal az előnnyel, mely a fizetésnek 2400 K-ra való emelésével jár. Először is azért nem, mert csak kevesebb lehet, sehol sem tételezvé fel 800 K-ig terjedő jóakaratot; másodsor pedig azért nem, mert ez a jóakarot nagyon labilis s tudok eseteket, hogy újabb összeírásokat eszközölvén, a kongruat lejjebb szállították.

Szóval rejtett előnyök — melyek csak szórványosak lehetnek — mozgalmunkat alább nem szállíthatják, mert igazságos összeírást és méltányos fizetésrendezést követelünk mindaddig, míg a hivatásunknak megfelelőbb javadalmazást el nem érjük.

Reményem, hogy mindazok, akik a tanárokhéhoz hasonló fizetés jogosultságát elismerték, legalább is a 150 lelkész fizetésrendezési tervzetének megfelelő javadalmazás követelése mellett kitartanak. S a kitartás meg is hozza a sikert.

Jelszavunk legyen: segíts magadon, az Isten is megsegít.

Lombos Alfréd.

Jogi vélemény a konfirmációi oktatás kötelező voltáról.

Az 1868. évi XXXVIII. t. c. 1. §-a értelmében minden szülő vagy gyám köteles gyermekeit, vagy gyámoltjait iskolába járattatni, életidejük 6. évének betöltésétől kezdve a 12., illetve 15. év betöltéséig. A kötelezősége ekként teljesíteni nem akaró szülő, vagy gyám a hivatkozott törvény 4. §-a értelmében erre pénzbüntetéssel szorítható. A hivatkozott törvény 11. §-ának 3. pontja pedig a népiskolai tantargyak között a hit- és erkölcsant is kötelezőleg előírja.

Nálunk ágostai hitvallású evangélikusoknál a hit-tan, illetve a vallásoktatás a konfirmációval nyer befejezést, mikor is a konfirmandus a keresztszülők által az ő nevében tett hitvallást öntudatosan s ünnepélyesen ismétli s kereszteleési fogadalmát megerősíti s az egyház elfogadván ezen bizonyágtételt, az illetőt kebelebe fogadja és az önálló egyháztagok jogaiban részesíti. Folyik ebből, hogy a népiskolai közoktatás tárgyában hozott törvénynek azon rendelkezése, hogy minden gyermek a hit- és erkölcsant oktatásában részesüljön, kiterjed a konfirmációi oktatásra is, melylyel amaz oktatás betetőzést és befejezést nyer.

Ha pedig ez így áll, okszerűleg folyik, hogy az 1868. évi XXXVIII. t. c. 4. §-a értelmében a szülő, vagy gyám pénzbírság által arra is szorítható, hogy gyermekét, vagy gyámoltját a konfirmáció oktatásra is bejárassa, miután a konfirmációi tanítás a népiskolai vallásitanítással a legszorosabban összefügg.

Az 1895. évi XLIII. t. c. 27. §-a értelmében a bevett, vagy törvényesen elismert vallásfelekezetek egyi-

kéhez sem tartozó szülő jogosítva van megállapítani hogy a nemebeli gyermek bevett, vagy törvényesen elismert vallások melyikében nevelendő.

Ha a szülő gyermeke vallása felől nem határoz, a gyámhatóság határoz a rokonok meghallgatásával. Minthogy azonban az a kérdés, hogy a felekezetenküli szülők tanköteles gyermekei mely vallásban neveltesenek, legkésőbb azok tanköteles korának elértéig állapítandó meg; folyik ebből, hogy amennyiben az illető szülő felekezetenküli voltát nem deklarálta volna és a tanköteles gyermek az evang. egyházban keresztelezett, úgy kétséget sem szenved, hogy a gyermek az evang. vallásban nevelendő és a fenti szakaszok szerint a népiskolai hit- és erkölcsant, valamint az ezzel összefüggő konfirmációi oktatás látogatására szorítható.

Ha az illetékes hatóság a szülőt, vagy gyámot nem kényszerítené arra, hogy a gyermek a konfirmációi oktatást látogassa, úgy első sorban a jogsegélyt megtagadó határozat a végső fokig felebbezendő. Ha végső fokon sem nyernénk elégtételt, úgy magától éltetődik, hogy megfelelő intézkedés végett a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumhoz felterjesztés volna ez irányban teendő.

Ebből folyólag arra a kérdésre, hogy:

1. Összefügg-e a konfirmációi tanítás a népiskolai vallásitanítással, vagy nem?

Felelet: Igen.

2. Joga van-e egyházunknak a felekezetenküliek tanköteleseit, ha fenti rendelkezés szerint hivatunk, a konfirmációhoz kényszeríteni?

Felelet: Igen.

3. Lehet-e ily gyermeket, ha szülei a felhívásnak nem engedelmességek, mint igazolatlan mulasztókat feljelenteni s szüleit az előjáróság által megbírságotlanni?

Felelet: Igen.

4. Ha esetleg nem lehet, nem kellene-e erre vonatkozólag a többi protestáns felekezettel egyetértőleg a vallás- és közoktatásügyi minisztertől intézkedést kérni, hogy ezen gyermekek vallásos neveltetése annak záró-fokán is biztosíttassék és egyházunknak megtartassék?

Felelet: Felterjesztés a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumhoz csak az esetben intézendő, ha a renitens szülők megbírságotlanni a törvényes jogorvoslatok kimerítésével elérni nem sikerülne.

Dr. Lindori Kéler Zoltán.

Törvényjavaslat

a Budapest székesfővárosi ágostai hitvallású evangélikus egyházközségről.

Beterjeszti lándori dr. Kéler Zoltán előadó.

1. § A Budapest székesfőváros területén lakó összes ág. hitv. evang. hívek „Budapest székesfővárosi ág. hitv. evang. egyházközség” elnevezés alatt egy anya-egyházközségbe egyesíttetnek.

2. § Az egyesülés folytán alakult anya-egyházközség a hitsorsosok számára való tekintettel területileg elkülönített lelkészkerőkre osztandó.

Az egyes lelkészkerők beosztása a székesfőváros különleges viszonyainak megfelelőleg az E. A.-nak a lélekszámra vonatkozó (30. §.) rendelkezésétől eltérőleg állapítható meg.

Az egyes lelkészkerőket nyelvek szerint elnevezni nem szabad.

A jelenlegi kerepesi-uti egyház egy ujonnan alakítandó lelkészi körnek központjává teendő és ezenfelül a balparti többi tót ajku más lelkészi körben lakó egyház hívek lelki szükségleteinek ellátásával bízandó meg. A jelenlegi német egyház szintén egy ujonnan alakítandó lelkészi kör központjává teendő és ezenfelül a balparti többi németajku lelkészi körben lakó hívek lelki gondzásával is bízandó meg.

A hívek azon lelkészi körhöz tartoznak, melynek területén laknak.

3. §. A Budapest területén létező egyházak egyesítésével egyidejűleg az azoknak tulajdonát képező és az iskolai szükségletek fedezésére szolgáló ingó és ingatlan vagyon az egyesített anyaegyház tulajdonába megy át és az ingatlanok az anyaegyház nevére telek-könyvezendők; azoknak egyházi (cultus) szükségletei fedezésére szolgáló vagyona azonban azon lelkészi körnek külön vagyonát fogja képezni, amely lelkészi körbe az illető egyház beosztott. Ezen külön vagyon jövedelmei fognak elsősorban szolgálni az illető lelkészi körnek a képviselőtestület által megállapított egyházi (cultus) szükségleteinek fedezésére.

Az összes vagyon és jövedelem központilag kezelendő; epp úgy a központi pénztár kezeli az összes alapítványokat is, amelyek azonban az alapítólevélben foglalt rendeltetéstől el nem vonhatók.

Az anyaegyház teljesíti továbbá az egyháztagok nyilvántartását, az egyházi adó kivetését és beszedését és a különböző állami és más szolgálatok bevételezését. Amennyiben az egyes lelkészkörök külön vagyonának jövedelme a lelkészi kör egyházi szükségletének fedezésére nem elegendő, azt az anyaegyház az összes jövedelemből költségvetésileg kiegészíti, amennyiben pedig a külön vagyonból jövedelem felesleg marad, a felett az anyaegyház rendelkezik.

4. §. A Budapest székesfővárosi ág. hitv. evang. egyházközség kormányzati és képviselői hatósága:

- a) az egyházközségi közgyűlés;
- b) az E. A. 48. §-ban meghatározott hatáskörrel megalkotandó képviselőtestület;
- c) az egyháztanács.

5. §. Az egyházközségi képviselőtestületben és az egyháztanácsban úgy a hivatalból való, valamint választott tagok tekintetében mindegyik lelkészkörnek arányos képviselőt biztosítandó.

6. §. Az egyes lelkészköröknek, a jelen törvény és az annak alapján alkotandó szabályrendelet által szabályozott önkormányzat keretében, kormányzó és képviselői hatósága a lelkészköri közgyűlés és a lelkészköri egyháztanács.

7. §. A lelkészköri közgyűlés önkormányzati hatásköre kiterjed a lelkészköri tisztviselők választására.

A köri lelkész és segédlelkész választása az E. A. és lelkészválasztási szab. rend. szintén a lelkészköri közgyűlés hatáskörébe tartozik, azonban a kijelölési jog a képviselőtestület hatáskörébe utaltatik. Meghívás esetén szintén a képviselőtestület előzetes jóváhagyása szükséges.

8. §. A lelkészkör elnöksége a kör lelkészeiből és a lelkészköri felügyelőből áll.

Az elnökséget működésében a lelkészköri egyháztanács támogatja.

9. §. Új lelkészkörök felállítása, az eddigi lelkészkörök módosítása, a lelkészek és más egyházi tisztviselők díjazásának és hiványainak megállapítása, a stólak egységes szabályozása, az egyházi, jótékonyági

és társadalmi intézményekre való felügyelet az anyaegyházközségi képviselő-testület hatáskörébe utaltatik.

10. §. Az egyházközség tanintézetének és egyáltalán az egész iskolaügynek, nemkülönben az idegen iskolákban való vallásoktatásnak is a fennálló törvények keretében való egységes vezetése, felügyelése és ellenőrzése az anyaegyházközség képviselőtestületének hatáskörébe utaltatik.

11. §. A székesfővárosi ág. hitv. evang. anyaegyházközség belső szervezete, nemkülönben az annak kebelében szervezendő lelkészkörök önkormányzata, nevezetesen pedig az anyaegyházközség és lelkészkörök tisztviselőinek címei, hatásköre, létszáma, hiványa, választásuk módja, a képviselőtestület és választmányok tagjainak száma, a lelkészkörök számaránya és mikénti választása, az anyaegyházközségnek a felügyelővel együttes kormányzására hivatott köri lelkészre vonatkozó intézkedések, a székesfővárosban szervezendő egyházi testületek és bizottságok hatásköre, az új szervezet élethelelésének ideje, valamint az egyesek által szerzett jogok épségben tartására is kiterjedő szükséges átmeneti intézkedések, az ezen törvény által vont keretek között a jelenleg fennálló egyházak törvényes képviselői által létesítendő és az egyetemes közgyűlés jóváhagyása alá is terjesztendő szabályrendeletben állapítandók meg.

12. §. Ha az előző szakaszban jelzett szabályrendelet a jelen törvény szentesítésétől számított egy esztendő alatt az érdekeltek által meg nem alkotatnék, avagy az egyetemes közgyűlés a jóváhagyás végett elébe terjesztett szabályzatot elfogadhatónak nem találná, utat sítassék az egyetemes közgyűlés, hogy a székesfővárosi ág. hitv. evang. egyházközség szervezetét és az annak kebelében alkotandó lelkészkörök önkormányzatát és a szükséges átmeneti intézkedéseket saját hatáskörében megalkotandó szabályrendelettel az ezen törvény által vont keretek között állapítsa meg.

13. §. A 11. §., illetve a 12. §. szerint megalkotandó szabályrendelet eltérhet az E. A. azon intézkedéseitől, amelyek a székesfőváros különleges viszonyai miatt az egyház érdekének sérelme nélkül nem alkalmazhatók.

14. §. Az egyetemes közgyűlés jóváhagyásával, vagy általa alkotandó szabályrendelet csak az egyetemes közgyűlés jóváhagyásával változtatható meg.

A tállai kézirat.

(Harmadik közlemény.)

Egy érdekes eseményt is elbeszél szerzőnk gróf Eszterházy Miklós nádor életéből. Ő ugyanis egyszer bicssei kastélyába meghívta ebédre és vitaközébe a Hadik bicssei evang. lelkészt, Hajnal Mátyás és Beszterczey János jezsuitákkal együtt. Az asztalnál a gróf azt kérdezte Hadiktól, hogy „ivott-e már ő az életében szentelt bort?” Mire az azt felelte, hogy ivott, mivel az Isten minden dolgot amit teremtett és így a szőlőt is megáldotta és Pál apostol szerint az Istennek minden teremtett állatja jó, mert megszenteltetik az Istennek ígéje és a könyörgés által. Ezt Hajnal is helyben hagyta, de azt tette hozzá, hogy János evangyélista ünnepén és más bizonyos napokon ősi szokás szerint meg szokták szentelni a bort, a tüzet, a tojást a sódat stb. De midőn Hadik előadta, hogy azt nem any-

nyira a hallgatók, mint inkább a papok hasznáért tesszik, több szó nem esett róla. De maga a gróf több tárgyat hozott fel a vitakozásra. Így p. o. a szentek segítségül hívását, a római egyházat, az atyák iratait, a római egyház privilégiumát, szent Péter örökségét, az írásmagyaroztatot, az Antikrisztust stb. Hadik a gróf és Hajnal minden ellenvetéseire bátran megfelelt, úgy hogy abban semmi kifogásolni valót nem találhattak. De midőn a gróffal a szentek segítségül hívása felett vitakoznék, Hajnal páter közbevágott: szent „Damián helyesli a szentek segítségül hívását!” Akinek Hadik így felelt: „mi közöm van nekem a ti szent Damiánokhoz. Nem tudom, hogy kicsoda ő és honnan van? Hozd elő Pétert, Pált, vagy mást a szentírásból!” Mire a gróf haragosan így szólott: „ilyenek ezek a büszke luteránusok, akik minden egyházi atyát elvetnek és a saját képzelődésüket az összes legrégebbi írással is többre becsülik!” Amire Hadik szerényen, de bátran megfelelt. Végre midőn a gróf az asztaltól szobájába akart vonulni. Hadik, hogy a jóindulatát megmutassa, poharát a grófra köszöntötte amaz óhajással, hogy „legyen egy egyház és egy pásztor”, s eltávozott. De a nádor annyira felbőszült ellene, hogy addig nem nyugodott meg, míg az ártatlan Hadikot a bicssei egyházból — hová őt még Thurzó Imre helyezte be — el nem kergette.

A magyarországi nádorokról írt mű szerzője Hadik dícséretére mondja, hogy nem félt kijelenteni azt, hogy „az orthodox vallás azokban a legnehezebb időkben véginségre jutott, de gyökerestől nem volt kiirtható. A legnagyobb emberek, mint Forgách Ferenc és Pázmán Péter esztergomi érsekek és Eszterházy Miklós nádor mindent elkövettek, hogy azt kiirtsák. Azok szóval és tettel csaknem elvesztették azt, ez pedig fegyverrel, tanácssal és nyájas szavakkal igyekezett a másként hívőket a római egyházba visszatéríteni. Ezért a Luther tanait követő több vendég, mint római katolikus jött onnan vissza. Csodálatos hát, hogy Hadik Jánost, akivel bicssei várában a különböző tanokról disputált, a róm. szent katolikus hitre nem tudta átteríteni. Ha ily evangélikus hitűket elhagyottak találkoznak azok nem az igazság felismerése, hanem inkább a nádor kegyének a megnyerése miatt változtatták meg hitüket amire az igazság nem volt képes, azt megtette a nádor kegye, hizelgése és bőkezűsége.”

Nézetem szerint ez a derék luteránus pap Hadik János, a ma is virágzó főúri családnak, a gróf Hadikoknak egyenes ősök lehetett!

A „Querela Hungariae” említi a klérus eme mondatát, hogy „inkább a fenevadak lakják az elpusztult Magyarországot, mintsem hogy az szabad vallásgyakorlással bírjon!”

Borzasztóak voltak a Pozsonyba idézett evang. papok szenvedései.

Persitz, a pozsonyi kamara ügyvéde a „Fehérlőszállodában” különválasztva őket a reformátusoktól, közülök tizenkettőt szekérre ültetett s hóhért is adott melléjük. Az embertelen Kollonics Lipót botjával verte a védtelenek fejéit; Persitz pedig „Diaboli Martyres”-eknek csufolta őket.

Embertelen hírákról találóan mondja a szerzőnk: „Ubi enim nullus iudicium caudor, ibi nulla justitia, ubi nulla justitia, ibi nulla misericordia, ubi nulla misericordia, ibi inevitabilis afflictio et miseria.” stb.

Biráik voltak: Szelepesényi György esztergomi, Széchenyi György kalocsai érsekek, Kollonics Lipót bíboros, Pálffy Tamás nyitrai püspök, Mailáth Miklós fiskus, Bársony György szepesi prépost és az aljas Lapsánszky érseki titkár. Akik közül csak egynek a szívében volt keresztyéni érzés és könyörület, a Pálffy Tamáséban.

Legkegyetlenebb volt a szerencsétlen foglyokhoz Kellio jezsuita, ez emberhiéna s méltó társa Benne János nevű sánta és tudatlan rektor, ki midőn Ilics György 70 éves öreget a botjával véresre veré, ez még egy őt levő századost is annyira megbotránkoztatott, hogy így rivált reá: „Ki adta néked te sánta kutya ezt a hatalmat? Hat nem látod e a szerencsétlen nyomorultakat, hogy mennyire megtörték?”

S mennyit szenvedtek, míg a gályákra vitték őket. Xaverről, az indiaiak u. n. „apostola”-ról mint hősiességét említik fel a krónikairók, hogy a ködös Apennini hegyen s a hóval fedett Alpeseken és a köves Pyreneken mezítláb ment át. Mennyivel felül multák őt a mieink — mondja szerzőnk — kik az Alpeseken nemesak mezítláb, de megkötözve, blinsekben s a durva katonák gunyjai és ütlegelései közt vonultak át.

A hős Ruyter által megszabadítva, szinte könyebült szívvel kiáltja szerzőnk: „Post tot sudores, post tot tantosque labores. Fit suprema quies!”

Midőn a megszabadított, borotvátlan, nyíratlan és piszkos gályarabokat a derék Weltz György nápolyi kereskedő az asztalához ültette, az Újtestamentomból a Thessalonikabeliekhez írt 2 ik levél első részét olvasta fel nekik, amely igazán illett reájuk.

(Folytatjuk.)

Czékus László.

B E L É L E T.

Istenismeret.

Az evang. egyház szellemét, életét, méltán lehet szabadságnak nevezni. Ezen szellemnek ébredése, erősödése volt a keresztyén egyház reformációja a XVI. században. Isten szellem és erő volt. Szekhelye nem az égben, hanem a lelkiismeretben volt. Ritkán talált oly szab. os kifejezésre, mint Luthernek ezen mondásában: „Denn ichs bisher gehalten habe: wer die Irrthumb über die Wahrheit setzt, der leugne Gott und bet den Teufel an.”

Ha ez a szellem nem élne már egyházunkban, akkor egyházunk következőt volna eredeti sajátosságából. Lutheri lelkiismeretességnek szoktuk volt mondani, de tulajdonképen Lutheri Istenismeretnek kell neveznünk. Mert nem pusztán erkölcsi felfogás volt az igazság és hazugság mély ellentétének erőteljes hangsúlyozása, hanem tényleg Istenismeret és Isten-tisztelet.

Ahol az igazságnak megvetését, sőt hazugsággal való elnyomását látta, ott nem látott Luther egyházát és Isten-tiszteletet, hanem praktikus Isten-tagadást s az Isten-tiszteletnek tetteleg elnyomását. Amely egyházi hatóság erre képes volt, az már nem volt az egyház szerve, hanem az ördög szolgálója. Az ilyen egyházi hatóságot megtámadni s lerontani annyi, mint az ördög művét lerontani: így gondolkodott s így cselekedett Luther. Kezdetben persze jól érezte magát cellájában a bibliánál, hogy a hazugság és igazságtalanság egyházát megtámadni — eszéágában sem volt. De mikor őt (pápai bullával) kényszeríteni akarták, hogy ő

is a hazugságot az igazság fölé helyezvén, az Istent tagadja, akkor többé nem hallgathatott s minél szemtelenebbül állították a hazugságot az igazsággal szembe s ennek föléje, annál kiméletlenebbül ostorozta, illetve kitérte a hazugság istentelenségét.

Luthernek Isten-ismerete még él egyházunkban. A mi népünk vallásosságát nem lehet keményebben sujtani, mint olyan *ítéletekkel*, amelyek „die Irrthumb *übir die Wahrheit*“ helyezik. Ilyen ítéletek kihirdetése az evang. egyházban nem egyéb s nem kisebb dolog, mint *átkozdni* a szöszéken, vagy az oltárnál. Minden ilyen ítélet egyházunkból — kidobja a hívőket.

Adja Isten, hogy egyházunkban minden vonalon újra erősödjék az a szellem, amelyben atyáink közel 400 év előtt igazán tisztelték az Istent, amely nélkül minden istentisztelet üres, tartalom nélküli forma, úgy hogy e formába rejtőzhetik az emberek tisztelete, sőt a nyers önkény és erőszak tisztelete (a szolgálalkúság).

H.

Lelkészwálasztás. A *légrádi* gyülekezet egyhangulag megválasztotta *Horráth Olivér* komáromi segédlelkészt rendes lelképásztorául.

Lemondás. *Kiss Samu*, kit Gyékényesre megválasztott a hívek nagy többsége, a választást nem fogadta el a kisebbségi pártnak vele szemben tanúsított tiszteletlensége miatt. Jól tette, az ily önérzetet csak helyeselhetjük.

Aranylakodalom. Puritán egyszerűséggel, szők családi körben, de övéinek őszinte, meleg szeretetétől környezve ülte meg a dunáninneni egyházkerület érdeemes főpásztora dr. *Baltik Frigyes* püspök házasságának 50 éves évfordulóját. E ritka családi ünnepélyre *Balassagyarmatra* gyűltek össze a család összes tagjai, gyermekek és unokák s az igaz szeretet fényével öveztek körül az agg főpásztort és kedves nejét, akik mindketten jó erőben és egészségben éltek meg ezt a szép, nevezetes családi ünnepélyt. Isten kegyelme virasszon felettük, hogy még sokáig élvezhessék a családi élet örömeit állandó boldogságban!

Új anyagyülekezet. A tolna-baranya-somogyi egyházmegyébe bekelezett *Alsónána* leánygyülekezet elhatározta önálló anyagyülekezetté alakulását. A lelkeszi állás javadalmát megállapítva, legközelebb választ lelkészt is. A buzgó és aldozatkész gyülekezetet nemes elhatározásért örömmel üdvözöljük.

Rendkívüli közgyűlés. A dunántuli evang. egyházkerület f. évi június 6-án Szombathelyen rendkívüli egyházkerületi közgyűlést tart. A gyűlési meghívón ez a tárgysorozat olvasható: 1. Jelentés az egyházkerületi felügyelői állásnak méltóságos vései *Vessey Sándor* egyházkerületi felügyelő urnak 1912 május 2-án történt elhalálozásával megüresedéséről. 2. Intézkedés az üresedésbe jött egyházkerületi felügyelői állásnak az egyházalkotmány értelmében betöltése iránt. 3. Időközben érkező tárgyak, indítványok — A közgyűlést megelőző napon, június 5-én délután 6 órakor egyházkerületi előértekezlet a gyülekezet tanácstermében, utána főiskolai nagybizottsági ülés. A közgyűlés napján, június hó 6-án délelőtt 9 órakor istentisztelet a templomban, mely alkalommal *Bognár Endre* egyházker. főjegyző tart az elhunyt felügyelő felett emlékbeszédet.

Modori jubileumi ünnepély. F. évi jun 20—22-én lesznek a dunáninneni egyházkerület modori leányiskolájának évzáró vizsgái, melyekkel kapcsolatban jun. 24-én

házilag megünnepelik az intézet 10 éves fenállásának jubileumát. Ez alkalomra magas vendégei lesznek az intézetnek. Dr. *Baltik Frigyes* püspök, *Laszkáry Gyula* ker. felügyelő, báró *Láng Lajos* egyet. gyámint. elnök, esp. felügyelő.

Egyetemes pénzügyi bizottság, mint ösztöndíj osztó bizottság Budapesten, folyó hó 10-én tartotta ülését, amelyen a *Theleki Róth Johanna*-féle ösztöndíjak lettek kiosztva. Kapott a 60 ösztöndíjból (egység 65 K) a *pozsonyi* theol. akadémia 11-et, a *pozsonyi* liceum 4-et; az *eperjesi* theol. akadémia 9-et, a jogakadémia 7-et, a főgimnázium 2-t; a *késmárki* liceum 2-t; a *soproni* theol. akadémia 7-et, a főgimnázium 2-t; a *selm-czbányai* liceumi főgimnázium, a *rozsnayói* főgimnázium, a *szarvasi* főgimnázium 2—2-t; az *iglói* főgimnázium 1-et; a *budapesti* főgimnázium, a *nyíregyházi* főgimnázium 2—2-t; a *rimaszombati* főgimnázium 1-et; a *bonyhádi* főgimnázium 2-t; *felsőlövdi* főgimnázium és *békéscsaba*i főgimnázium 1—1-et. Az ösztöndíjak kiosztása után tárgyalatott az egyházegyetem 1913. évi költségvetése, amely szerint a bevétel 38216 K-ban, a kiadás pedig szintén 38216 K-ban lett előirányozva, ez utóbbi összegben befoglaltatik azon 4032 K-ás tétel is, amely összeg a zsinati költségekre lett félretéve. A dunántuli ker. gyámintézet kérvénye, hogy az egyetemes egyház a Székács-alapra adjon segélyt, a bizottság 500 K-t szavazott meg. A nyugdíjintézet feleslegéből 300.000 K tőkésített, mely összegből 100.000 K földhitel-intézeti, 100.000 K kisbirtokosok földhitel-intézeti és 100.000 K fővárosi záloglevelekben lesz elhelyezendő; a többi felesleges tőkék, 16.000 K is záloglevelekbe helyezendők. Ezzel a bizottsági ülés véget ért.

Theol. szakvizsgák. A pozsonyi theol. akadémián ez évben a szakvizsgálatot jun. 17. és 18-án tartják meg, melyeken a soros püspök, dr. *Baltik Frigyes* fog elnökölni.

Balassagyarmati evang. ifj. egyesület f. hó 5-én tartotta évi rendes közgyűlését. A kiadott jelentés, mely az egyesület 12. évi működéséről számol be, híven tükrözteti vissza azt az élénk tevékenységet, melyet az egyesület a felolvasó estélyek, bibliai órák s egyéb belmissziói tényezők által kifejt. Az egyesület, mely igen szerény keretek között indult meg, ma már felszerelésen kívül 600 K takarékpénztári betéttel rendelkezik. *Baltik püspök*, mint az egyesület díszelnöke, állandó pártfogásában részesíti azt. Tagjainak száma 200. Könyvtára 500 kötetből áll. A legutóbbi évben beszerezte *Beniczkyne* *Bajza Lenke* és *Rákossy Viktor* összes munkáit.

Egyházkerületi közgyűlés. A dunáninneni egyházkerület elnöksége körözüvényileg értesítette a kebelbeli esperességek elnökségeit, hogy a f. évi egyházkerületi közgyűlést aug. 29. és 30-án fogják megtartani Pozsony városában. Az előkészítő bizottsági ülések aug. 26—27—28-ára tűzettek ki. A közgyűlés főbb tárgyai lesznek a múlt évi kerületi és egyetemes gyűlések határozatainak tárgyalásán kívül: 1. A zsinattartás kérdése. 2. Lelkeszi fizetésrendezés ügye. 3. Ker. tanítóképezde felállítása és felszerelése. 4. Theol. fakultás kérdése. Részletes tárgysorozatot később vesznek a ker. gyűlés tagjai.

Megüresedett lelkeszi állomás. A nógrádi esperességnek egy régi, jeles harcosa, *Ruttkay Sándor*, salgótarjáni lelkesz vonult május 1-vel nyugalomba s ezzel árván maradt a salgótarjáni egyház. *Ruttkay* nemcsak saját egyházában volt ismert, jeles pap, hanem

közzereplésével s főképen irodalmi működésével ismertté lett az egész ország evang. papsága és közönsége előtt. Fő munkatere volt az irodalom, ahol gyermekszívek nemesítésére sok hasznos dolgot, vallastani tankönyvet írt. „Egészségi és illemszabályok” c. kis művecskéjét a miniszterium is approbálta s azt szerte hazában mindenütt használják. Hosszu évtizedekre menő papi működése alatt a salgótarjáni egyházat néhez küdelmek között odafejlesztette, hogy most már az utódnak csak a régi küllelenséggel szemben kell folytatni a harcot, hogy a tengerben lévő maroknyi népet az evangéliumnak tovább is megtartsa. A régi bátor harcosnak adjon a nyugalom ideje enyhét, az egyháznak pedig egy oly ifju papot, aki az átvett örökséget fejleszteni fogja.

A pesti ág. hitv. evang. magyar egyház f. hó 13 án tartotta évi rendes közgyűlését. Az évi jelentés szerint a belmissziói munkásság mind a három körben intenzív módon folyt és szép eredménnyel végződött, különösen az ifjusági estélyek sikerültek igen szépen. Kereszteltetett 719 gyermek, konfirmáltatott 401, esketett 266 pár, urvacsorával éltek 4877-en; a zárszámadás 17.000 K deficiettel végződött, amit annak lehet betudni, hogy a vallástanításra az egyház tetemes összeget fordít.

A bácsi ág. hitv. evang. egyházmegye Wagner G. Adolf főesperes elnöklete mellett lelkészi értekezletet tart f. évi május hó 30-án Ujverbáson. Targysorozat: 1. Megnyitó. 2. Irasmagyarázat Máté X. 5—10. alapján. Tartja Dedinszky János. 3. Az autonomikus és theonomikus erkölcs Felolvassa Becker Mihály. 4. A róm. kath. belmissziói munkásság hazánkban Felolvassa Jancsuskó László. 5. A betegek látogatása, vigasztalása és gyóntatása. Előadó Polereczky Pál. 6. Az egyet. lelkész egyesület alapszabály-tervezete. Előadó Famier G. Adolf. 7. A lelkészi fizetés-rendezés. Előadó Lombos Alfréd. 8. Theológiáink egyesítésének kérdése. Előadó Ott Fülöp. 9. Állásfoglalás az egységes új német agenda szerkesztése ügyében. 10. Jelentés az esp. theol. ösztöndíjról. 11. Indítványok, jelentések s egybek.

A pápai evang. egyház évkönyve az 1911. évről. Szerkeszti Mesterházy László ev. másodlelkész. Az anyaegyház 1501 lelkét számlál. Született 89 gyermek, meghalt 63. Hazasságra lépett 21 pár, köztük tiszta ev. volt 8 pár, vegyes 13 pár. Konfirmáltatott 73 gyermek. Az ev. mindennapi iskolába beiratkozott 243 tanuló. A gyülekezet lelki gondozása hiányt nem szenved. Ellenkezőleg! Az évkönyv több lapja a legmagasabbfokú missziói tevékenységről tanuskodik s ez az, ami a pápai ev. gyülekezetnek nagy dicséretére válik. A pápai ev. gyülekezetnél a következő alapok gyümölcsöznek: gyámint. alap 989 90 K, Luther-alap 892 32 K, ezredéves alap 935 69 K, Erzsébet-alap 724 41 K, árva-alap 1767 03 K, harang-alap 275 85 K, diakonissza-alap 74 78 K, üvegbiztosítási-alap 157 80 K. pápai ev. nőgyelet letétje 457 33 K. Alapítványi tőkek értéke: 104137 34 K. Az anyaegyház évi bevétele és kiadása 27166 48 K val zárul. Isten áldása legyen ezen virágzó gyülekezeten.

A Tabitha-Nőgyelet működése az 1910/11-iki munkaidőn át. Egyleti elnök özv. Haberern Jonathánné. A jelentés beszámol először is az elhunytakról: Görgey Kornélné, Huttern Lujza, Sebestyén Henrikné és özv. Giergl Imréné, ez utóbbi nevét 500 K hagyatékkal örököltette meg az alapítók sorában. Dr. Keller Gyuláné aranylakodalmának emlékére 2000 K alapítványt tett

le. Megalakult a diakonissza-intézmény is. Szervezője Raffay Sándor, éltető lelke Prónay Róza és Irma bárónők, kik évenként 600 K-t fizelnek le a pozsonyi anyaháznak. Így most a Thabitha Nőgyeletnek két állandó működésben álló diakonissza nővere van. Az egylet évi működése alatt 26 rendes összejövetelt és ugyanannyi választmányi ülést tartott. 1050 db új ruhát és fehérneműt készítettett. 596 családnak nyújtott segélyt. A temédek segélyt, mit fel nem sorolhatunk, a Tabitha természetben nyújtotta a szegény szűkölködő s leginkább a még kiskorú gyermekekkel megáldott családoknak. A kiosztott érték 9334 K-t képvisel. 20994 K-t fordítottak értékpapir vásárlására. Az évi bevétel és kiadás 30328 K forgalmat mutat. Az egylet vagyona 102410 39 K. Az Ur lelke vezérelje tovább is az egylet minden lépését!

Pályázatok és hirdetések.

Hajadon, fiatal tanítónőt fürdőre, esetleg nyaralóba magános urnához társalgónőül ajánlok. Csupán utó- és tartózkodási költség fedezése kívánatik. Jelentkezhetni Noszko Istvánné urnónél Rakoskeresztúron.

Pályázat. A modori ág. hitv. evang. kerületi internatussal egybekötött polg. leányiskola iskolaszéke rajz-, szépírás-, kézimunka-**tanítónői** állásra pályázatot hirdet. Pályázhatnak ág. h. ev. vagy ev. ref. vallásu rajz-, vagy kézimunkatanítói oklevéllel bíró tanítónők. Javadalmazás évi 1000 K fizetés és teljes ellátás, bútorozott szoba az internátusban, fűtés, világítás stb. Egy évi sikeres működés után a megválasztott állásban mint rendes tanítónő fog megerősítettetni, mely esetben az évi 1000 K fizetéshez még 400 K állami segély is járul.

A folyamodvány mellékletei; 1. keresztlevél, 2. oklevél, 3. orvosi bizonyítvány, 4. működési bizonyítvány; beküldendő mélt és főtiszt. dr. theol. Baitik Frigyes püspök urnak Balassagyarmat (Nógrád vm.), f. évi június 20 ig. Az állás 1912. szept. 1-én elfoglalandó.

Modor (Pozsony vm.), 1912. május 7.

Hollerung Károly, Brand Vilma,
főesperes, isk. sz. elnök. 2—1 igazgató.

Pályázat segédlelkészi állásra. A hivatalomnál rendszeresített esperesi s. lelkészi állásra pályázatot hirdetek. Javadalom évi 1200 K az egyházmegyei pénztárból, lakás világítással, fűtéssel és takarítással. Kötelesség: segédkezés a lelkészi hivatalban és az esperesi irodában. Az állás június elsején elfoglalható.

Komáromban, 1912. évi május hó 12-én.

2—1 Jánosy Lajos, esperes.

Pályázat. A felsőlövői ág. hitv. evang. főgimnázium fentartó testülete helyettes **tanári** állásra pályázatot hirdet.

A pályázat magyar-német tanszékre szól. Kötelessége a megválasztott tanárnak heti 19 órában tanítani, vagy a jelenlegi internátusi rendszer változása esetén tanártársaival felügyeletet gyakorolni és heti 18 órában tanítani. Az internátusi rendszer belátható időben nem változik s így egyelőre csak a heti 19 óra kötelező Javadalmazása évi 1600 K.

A kellően felszerelt kérvények június 8 ig adandók be az iskolai bizottsághoz címezve a főgimnáziumi igazgatóságnál.

Felsőlövő, 1912. évi május hó 6. napján.

2—2 Németh Sámuel,
gimnáziumi igazgató.

! Protestáns gyülekezetek és iskolák !

rendeljük meg
iskolai- és gyülekezeti könyvtárak
számára a

„Prot. CSALÁD ÉS ISKOLA“ könyveit.

Mindenki megtalálja benn a magáét

Minden kötet irodalmi értékű alkotás

☐ Ajándék- és jutalomkönyveknek különösen alkalmas. ☐
I. évfolyam.

Gyermekeknek:

1. Pósa Lajos: Aranyliget. (Vers)
2. Dingha Béla: Hol volt, nem volt. (Mesék)
3. Albert József: Ül az óperencián. (Mesék)

Ifjúságnak és felnőtteknek is:

4. Hamvas József: Mesés történetek. (Elbeszélések)
5. G. urátz Ferenc: Hősök kora. (Elbeszélések)
6. Borsos István: A gályarabok története.

7. Dr. Masznik Endre: Képek az ókori keresztényház történetéből
8. Gagyay Dénes: Ária nővel. (Kisregény)
9. Babay Kálmán: Nádfeleles hazánk alatt. (Elbeszélések)
10. Tráner Vilmos: A biblia az életkönyve. (Ismeretterjesztő)
11. Farkas Mihályné: Történetek az ótból. (Elbeszélések)
12. Kapi Béla: A boldogság könyve. (Jellemképző munka)

Egy évfolyam 12 korona.

Egy kötet vászonkötésben 120 K. diszkötésben 180 K.

(Postaköltség 20. fillér)

Gyülekezeteknek az évfolyamot megtekintésre megküldi a kiadóhivatal

Szerkesztő:
KAPI BÉLA ev. elkész.
Környend

Kiadó:
WELLISCH BÉLA
Szentgotthárd.

Korszakalkotó újítás az írógéptechnika terén

Automatikus váltó!

Az írássebesség 50%-os fokozása!

Csodás előny

A látható írásu nem szalagos 15 sz. YOST

1912 évi modellje

az automatikus váltás folytán a legtökéletesebb,
a leggyorsabb írásra alkalmas írógép.

Nagy betűk és jelek leírásánál a kéz nincs többé lekötve!

A szököz (spacium), a váltó beállítása, a kocsitovábbítás,
váltóvisszaállítás automatikusan történik.

Nem drágább a rendes gépnél.

Kérje vételekfelezettséggel a gép bemutatóját.

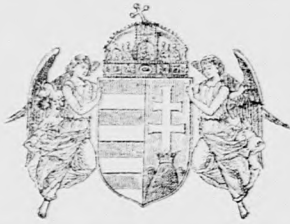
KÁLDOR M. YOST IRÓGÉP RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
igazgató BUDAPEST, NEW-YORK-PALOTA

Érvényes 1912. május 1-től

Magyar királyi államasutak menetrendje a BUDAPEST—HATVANI vonalon.

Állomások	Szv		Gyv		Szv		Gyv		Szv		Gyv		Szv		Gyv	
	I-III	II-III	I-III	II-III	I-III	II-III	I-III	II-III	I-III	II-III	I-III	II-III	I-III	II-III	I-III	II-III
Budapest k. p. ll. i.	5:50	6:25	7:30	8:10	8:55	12:00	12:30	1:20	1:30	2:10	2:25	2:30	4:25	5:10	5:20	5:55
Rákoskeresztúr	6:13	6:48	7:57	8:36	9:21	12:29	12:55	1:45	1:55	2:35	2:50	2:55	4:52	5:37	5:47	6:22
Gödöllő	6:56	7:06	8:15	8:54	9:39	12:47	1:13	2:03	2:13	2:53	3:08	3:13	5:00	5:45	5:55	6:30
Hatvan	8:25	7:59	8:43	9:22	10:07	13:15	13:41	2:31	2:41	3:21	3:36	3:41	5:28	6:13	6:23	6:58
Állomások	Szv		Szv		Szv		Szv		Szv		Szv		Szv		Szv	
Hatvan	2:22	3:07	4:36	5:21	6:06	9:14	9:40	10:30	10:40	11:20	11:35	11:40	13:27	14:12	14:22	14:57
Gödöllő	3:48	4:27	5:06	5:51	6:36	9:44	10:10	11:00	11:10	11:50	12:05	12:10	13:57	14:42	14:52	15:27
Rákoskeresztúr	4:38	5:08	5:36	6:21	7:06	10:14	10:40	11:30	11:40	12:20	12:35	12:40	14:27	15:12	15:22	15:57
Budapest k. p. ll. i.	5:10	5:30	6:00	6:50	7:30	10:38	11:04	11:54	12:04	12:44	12:59	13:04	14:51	15:36	15:46	16:21

A 314/a. és 335. sz. vonatok vasár- és ünnepnapokon május 15-től szeptember 15-ig közlekednek.
A 330. sz. vonat Bp.-Józsefváros p. u.-ból indul és a 311. sz. vonat Bp.-Józsefváros p. u.-ra érkezik.

NOVOTNY ANTAL

harangöntőde és
vasharanglábgyár
Temesvár, Gyár-
város.

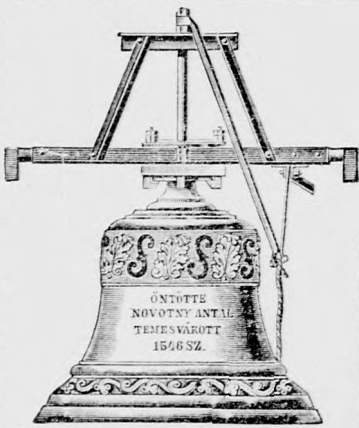
Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangesoportok előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. — Különösen ajánlja saját találmányu

új modoru áflyukasztoff harangjaif,

melyek felső részükön a hagedűéhez hasonló 8 alakú nyílásokkal vannak ellátva s ezért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb hangok, mint a régi modorok. Ily szerkezetű 327

kgos harang hangban egyenlő 461 kgos régi modoru haranggal. Ajánl továbbá forgatható vertvas koronkat, régi harangok ilyenekkel való újra szerelését és vertvas haranglábakat.

Költségvetések és képes arlapok díjmentesen s szolgáltatnak. — Az 1896. orsz kiállításán millériumi ragy éremmel kitüntetve.

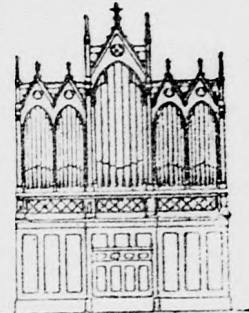
Orgonaépítési műintézet

Rieger Ottó

hazánk legnagyobb orgonájának (a király orgonájának a koronázási templomban) alkotója, villamos gépekkel berendezett cs. és kir udvari orgonagyára

Budapest VII, Garay-utca 48

Cs. és kir. udvari szállító, a Ferenc József-rend lovagja. A párisi, bécsi, stb. kiállításokon kitüntetve. — Kedvező fizetési feltételek mellett kiváló tiszta légnyomású csőrendszerű (pneumatikai) tartós, nemeshangu orgonákat szállít. 38 év óta 1600 orgonát — köztük a király orgonáját amely mű 80 változatú és villanyerőre van berendezve — szállított. — Mindennemű orgonajavításokat és hangolásokat lelkiismeretes pontossággal teljesít

☞ Tervezeteket és mintarajzokat ☞
☞ kívánatra díjmentesen küld. ☞

ponfos és legjobb **ÓRÁK** 5 évi jófálás mellett!

Egyházi szentfedények,

úrvacsora-kelyhek, keresztelő-kannák ☞ ☞ és medencék, borkancsók. ☞ ☞

Arany és ezüst ékszerek,

evő-eszközök, china-ezüst dísz tárgyak ☞ RÉSZLETFIZETÉSRE IS. ☞

Ponfos kiszolgálás!

Jutányos árak!

POLGÁR KÁLMÁN

műorás és ékszerész, az ev. ref. egyházak szállítója

BUDAPEST, VII., Erzsébet-körut 29.

javításokra s vidéki megrendelésekre különös gondot fordítok. ☞ Árjegyzék 2000 rajzzal ingyen és bérmentve.